

Hvorvidt bør det tillades Straffanger selv at sørge for Beskæftigelse i Fængslet*)?

(Af Fængselsforvalter *Lang* i Mainz).

Ved at give Fangerne Tilladelse til Selvbeskæftigelse vil den dertil sigtende § 16²⁾ i den tyske Straffelov kunne gennemføres i betydelig større Omfang, end det ellers med de i de fleste Strafanstalter drevne Arbejdsgrene er muligt, og allerede af den Grund bør Selvbeskæftigelse ikke uden videre nægtes.

For vidt vilde det dog føre at give hele Klasser af Fangerne en ligefrem Ret til Selvbeskæftigelse, og Spørgsmaalet bliver derfor: under hvilke Forudsætninger kan det undtagelsesvis og som en Begunstigelse tilstaaes?

Som Bidrag til Besvarelsen anføres nogle Tilfælde fra min egen Praksis:

1. En duelig, selvstændig, mindre Skomagermester arbejdede for et større Firma. En politisk Forbrydelse bragte ham i Fængsel. Hans Arbejde var en Specialitet. Firmaet kunde ikke vente paa hans Løsladelse, maatte altsaa sé sig om efter en anden, og Manden vilde efter sin Løsladelse i det mindste i den første Tid tilligemed sin Familie være brødløs.

---

¹⁾ Blätter für Gefängnissskunde. Bd. XXXIII S. 249 ff.

²⁾ Denne foreskriver, at Fangerne kunne og paa Forlangende skulle beskæftiges paa en efter deres Uddannelse og Forhold afpasset Maade.

Der blev tilladt ham Selvbeskæftigelse paa den Maade. at hans Hustru hver Lørdag bragte ham Raamateriale og modtog de færdige Varer, naturligvis uden derved selv at komme i Berøring med Manden. Hun fik af Fabrikken udbetalt den samme Arbejdsløn, som hendes Mand tidligere havde faaet, og betalte Fængslet for Mandens Arbejdskraft den gennemsnitlige Dagløn, 80 Pfennig.

Fangen ernærede saaledes sin Familie, beholdt sin Næringsvej, og Anstalten havde ingen som helst Skade eller synderligt Besvær deraf.

2. En lille Skotøjsfabrikant udenbysfra fik, efterhaanden som han behøvede det, en Kasse Læder, som han tilberedte, hvorefter Varerne gik til Fabrikken til videre Forarbejdelse.

Læderets Tilberedning var i hans Branche Hovedsagen og blev ogsaa ellers besørget af ham selv. Da han ikke blev hindret heri ved Strafudstaaelsen, forblev han solvent, og hans Eksistents blev reddet. Fængslet erholdt Gennemsnitsdaglønnen 80 Pfennig.

3. En Købmand førte en Del af sine Bøger og kunde skriftlig lede sine Forretningsdispositioner. Han blev herved reddet for den sikre Ruin, og Fængslet fik fra Forretningen 80 Pfennig daglig.

4. En lille Smedemester havde ved megen Flid og Spar-sommelighed anskaffet sig en Drejemaskine. En blodig Strid med nogle Soldater skaffede ham 8 Maaneders Fængsel. Næste Efteraar skulde han løslades. Det fordrede megen Sagkundskab at bringe Maskinen i Orden til Benyttelse, og det vilde koste mange Penge at lade det gøre af fremmede. Han fik derfor Tilladelse til at sætte sin Maskine i Stand i Fængselsgaarden.

Herved lettedes Afbetalingerne paa Maskinen ham, og han blev i Stand til overhovedet at beholde den, der var Grundlaget for hans Eksistens.

Anstalten fik den sædvanlige Arbejdsløn.

5. For en Bygningsentreprenør styrtede en Bygning sam-

men, hvorved et Menneskeliv gik tabt. Dette bragte ham i Fængsel.

Hans Forretning vilde foruden dette Tab endnu lide betydeligt ved at undvære sin Leder. Han kunde i Fængslet udføre sine Kontrakter, Overslag, Beregninger, Udkast etc., hvorved hans Eksistens ikke blev saa rystet, som det ellers vilde have været Tilfældet.

Anstalten fik den sædvanlige Arbejdsløn.

6. Som sidste Eksempel skal anføres et, hvorved der hverken var Tale om Skadesløsholdelse af Anstalten eller Anvendelse af Materialer:

En endnu ung Lærer af god Familie udstod Straf for en Sædelighedsforbrydelse. Hans Løbebane var naturligvis hermed afsluttet, han og hans Familie vare trøstesløse, men der fandtes dog Udvej.

Nu befinder Manden sig i en god Stilling som Handelslærer i en fjern By. Til denne Virksomhed lagde han Grunden i Strafanstalten ved Selvstudium og Anvisning af en Medfange, en dygtig Købmand. Hertil blev der ugentlig indrømmet ham nogle Timers Frihed fra hans andet Arbejde.

Særlig skal ogsaa henpeges paa, at just disse Fanger, om hvem her er talt, ved Bekymringer for deres Familier og disses Eksistens led uforholdsmæssig mere under Straffen og dens Følger end de fleste andre Fanger, og ved gennem Tilladelse til Selvbeskæftigelse at betage Straffen denne bitre Braad for saadanne Fanger ydes der dem kun en vis Retfærdighed lige over for de andre Fanger og skabes ingenlunde en social Ulighed.

Hr. Direktør v. Michaelis har i sin Afhandling om dette Spørgsmaal¹⁾ opstillet den Grundsætning, at ved Selvbeskæftigelsen skulde Anstalten selv levere Materiale og Værktøj og selv ogsaa afsætte Arbejdets Produkt.

Dette havde i de anførte Eksempler simpelthen været umuligt.

---

¹⁾ Bl. für Gefkünde. Bd. XXXII S. 119 ff.

En saadan Art Selvbeskæftigelse vilde jeg overhovedet helst sé udelukket, thi den hviler ikke paa de her nævnte, mere ideelle Forudsætninger, nemlig — foruden Personens Værdighed — Muligheden for at opretholde hans Eksistens.

Hvad angaar Strafanstaltens Skadesløsholdelse for Selvbeskæftigelse, stemmer Fordringen derom med Hensynet til Ligheden med de andre Fanger, af hvem jo et vist Arbejde kræves, og er saa meget mere i sin Orden, som Arbejdsbelønningerne til de Fanger, der arbejde for Anstaltens egne Fornødenheder, skulle dækkes ved Indtægterne af det andet Arbejde.

Ogsaa i andre Maader blev Arbejdet bogført og behandlet som Arbejde for private. Særlig fortjener at bemærkes, at intet af de hidtil i min Praksis forekomne Tilfælde, hvorpaa de forannævnte kun ere enkelte Eksempler, har foranlediget noget Brud paa Anstaltens Orden og Disciplin, og Funktionærernes naturligvis nødvendige, forhøjede Agtpaaagivenhed for at sikre mod Misbrug blev stedse rigelig lønnet ved Bevidstheden om at have bevaret Fangens ulykkelige Familie for Nød ved Tabet af deres Forsørgers Eksistens.

Hr. Direktør v. Michaelis har i Slutningen af sin ovennævnte Afhandling træffende bemærket, at der for denne Sags Behandling ikke kan gives nogen bestemt Recept; men har man Hjertet paa rette Sted, vil Erfaringen vise den rette Vej i hvert enkelt Tilfælde.

Som almindelige Grundsætninger foreslaas dog følgende:

1. Fanger, der ikke før have udstaaet Strafarbejde, kunne ved god Opførsel erholde den Begunstigelse at beskæftige sig selv, naar dette lader sig forene med Anstaltens Disciplin, Sikkerhed og øvrige Indretning, og naar det skønnes at være af virkelig Betydning for Opretholdelse af Fangens tidligere Erhverv eller hans Uddannelse til et andet.
2. Der kræves hertil Tilladelse fra Tilsynsmyndighederne og, naar en passende Skadesløsholdelse af Anstaltens

Arbejdskasse ikke kan udredes, af Overtilsynsmyndigheden.

3. Som Skadesløsholdelse bør fordres den Arbejdsfortjeneste, som Fangen vilde kunne indbringe, hvis han blev anvendt til et andet, til hans Evner svarende Arbejde af den Art, der drives i Anstalten.
4. Om Selvbeskæftigelsen skal tillades for hele Straffetiden eller kun for begrænset Tid, paa enkelte Dage i Ugen eller desl., bestemmer Tilsynsmyndigheden efter derom at have indhentet Erklæring fra Strafanstaltens Bestyrer.

S. G.
